

GÚLAYSHA ESEMURATOVANIŃ "ANA SEZIMI" POVESTINIŃ SYUJETI

Jamalova Flora

*Ájiniyaz atındağı NMPI, Qaraqalpaq tili ham ádebiyatı tálim bağdarı 3-kurs
talabası*

Ilmiy basshı: *filologiya ilimleriniŃ kandidatı, docent*

M. D. Bekbergenova

Annotaciya: Maqolada G.Esemuratovanning asarining ideya-tematik xussusiyatları, qahramon xarakteri yoritilish xussusiyatlari talqn qilingan.

Kalit so'zlar: asar, syujet, obraz, ideya, mazmun va forma.

Аннотация: В статье раскрывается сюжет произведения великого писателя Гулайша Есемуратов Повесть, особенности образа героя.

Ключевые слова: образ, сюжет, повествование, художественная интерпретация, содержание.

Annotation: The article reveals the plot of the work of the great writer G.Esemuratova image the features of the image of the hero.

Key words: image, plot, narration, artistic interpretation, content.

Házirgi dáwir qarqalpaq prozasınıń belgili wákilleriniń biri G.Esemuratova. Jaslayınan turmıstan alğan tájiriybeleri menen studentlik dáwirde úyrengen bilim hám ilim sırları jazıwshınıń talantın barınsha bayıtıp bardı.

Jazıwshınıń "Ana sezimi" shıǵarması mazmunlı, úlken áhmiyetke iye. Bunda, ana obrazın kórsetip bergен. Óz balasınan ayrılıp qalıwı ómirdegi azaplı kúnleri qayǵı kórsetilgen. "Hár kúni saat altıda balalar baqshasına tayın bolatuǵın Gúlxásen búgin kelmedi. Anasınıń jolına ayday qarap telmire-telmire balalarınıń kózi toldı.

Tárbiyashı Gúlxásennen gúder úzip, ózi-aq úyine aparıw ushın bulardı jetelep baqshadan shıqtı."[1.134] Shıǵarma usı syujetten baslanadı. Kúyewi Sultan da jumıstan kelse, Gúlxásen úyinde joq. Úyinde awqat pisirip balaları menen otiratın edi. Búgin bolsa joq. Sultan, Gúlxásendi izlep, mektepke qońıraw etse, álle qashan shıǵıp ketkenin aytadı. Dárhal balalardı baqshadan alıwǵa ketedi. Balaların aladı.Sultan oylanadı. Úyine qaray adımı júrmey baradı.

"Ol mektepten keshlew shıqtı da balalar baqshasına entelep jaqınlaǵan sol, joldıń shep jaǵınan birden: mama! - ayanıshlı dawıs Gúlxásenniń tula boyın juwlatıp jiberdi hám "meniń balam". Meniń balamnıń dawısı ğoy! Ne bolıp qaldı eken!"[1.35] Sóytip Gúlxásen barıp kórse, qolında papkası bar bala jılap otıradı. Ol bala adasıp qalǵan eken. Túr-túsine qarasa, Gúlxásenniń balalarınan aynımaǵan. Barıp, qalay adasıp qalǵanın hámмесin sorap, úyine aparadı. Jol boyınsha sóylesip barǵan Gúlxásen óziniń balası ekenin júregi sezedi. Onıń bir neshe jıllar aldınǵı júregindegi jarası edi. Bul tómendegishe:

Gúlxásen pedinsitutqa oqıwǵa kiredi. Nókiste oqıp, studentlik dáwir, jaslıq dáwir, qızıqlı dáwirler edi. Gúlistan júdá uyalshaq adamlar menen aralasa bermeytin, minezi awır bolǵan. Bir kúni muǵallimi bunday bolmawın, gruppalasları menen aralasıp sóylesiwin aytadı.Aytqanıday, aralasıp, sóylesip ketedi. Sóytip, kúnler óte beredi. Oqıwǵa barıp júrgende aldınan kúnde bir bala shıǵatın edi. Hár kúni shıǵatın bolǵan.Bir kúnleri sálemlesetin boldı. Gúlxásen júdá tartınshaq. Birneshe waqıt ótip tanısıp, sóylese baslaǵan. Atı Nurım atlı jigit bolǵan. Kóp waqıt sóylesio, ushırasıp muhabbat payda boladı.Gúlxásende onı jaqsı kórip qalǵan. Bir kúnleri Nurım Gúlxásenge Tashkentke 7-8-noyabr qıdırıp qaytayıq deydi. Gúlxásen ekewi Tashkentke barıp, aylanıp qaytadı. Úylenetin bolıp, jańa jıldı 3АГC den ótetin bolıp kelisedi. Barlıq sır sandıǵın ashadı. Sóytip, bir kúni Nurım Gúlxásendi muńlı kútip turadı. Gúlxásen ne bolǵanın soraydı. Áskeriy kommisarttan 7-dekabrde ketemiz degen xabar kelgen. Birden ketetuǵın bolǵan. Ekewide bir-birin qıymaydı. Aqırı, sóytip ketedi. Úsh aydan kelemen deydi.

" -Saz tıńla, - deyseń be? Sol sazdıń maǵan qanday qájatlıǵı bar edi. Sol sazdı kózime nege kórsettiń. Maǵan ayrılmastay saz soǵıp berip ketejaq ekenseń da?" [1.155] Nurım tásele beredi. Biraq sonda da xoshlasadı. Ketti. Qıyın kúnleri baslanadı. Hár kúni Nurımdı saǵınatın, oylaytın bolǵan. Muhabbat azabı júdá kúshli. Onı basınan ótkizgenler ǵana túsinedi. Waqıt ótti. Nurım úsh aydan keyin de kelmey qaldı. Gúlxásenniń de ishi shıǵa baslaydı. Oqıwǵa barıp júredi. Imtixanların tapsırmay, úyine qaytadı. Awılda ata-anası, hayran qalıp kútip aladı. Sóytip, úyinde azapta, ishten qıynalıp ózin-ózi jep júredi. Bir kúni, aqırı anasına aytıwǵa sheshim qıladı. Azanda, túr-túsinen qıynalıp turǵanı bilinedi.

"Men de ún joq állenemirde:

-Ishimdeki uw. Bul uwdan saǵan tattırmayın dep bildire almadım. Anam edińǵoy, uw ústine uw quyǵanda kóp qıynamay keńes ber, jol silte. Janımdı alǵanıńa qayılman, azap gúzarın shektir me apa! - dedim." [1.161]

Anası baqıradı, ólseń boladıǵo deydi. Qansha baqırssa da qızı edi. Balańdı joq qıl deydi. Balasın tuwdı. Atın baxıtlı bolsın dep Baxtiyar dep qoyadı. Gúlxásen Nókiske oqıwǵa ketedi. Baxtiuarǵa úyinde ata-anası qaraydı. Anası jasırıp, Nurımniń Gúlxásenge jazǵan xatlarınan Nurımniń úy mánzilin bilip aladı. Baxtiyardı aparıp taslaydı. Bul úy Nurımniń úyi emes, qız apasınıń úyi boladı. Olar túsınbey balanı alıp qalǵan. Gúlxásendi bir bala unatıp júredi. Atı Sultan edi. Gúlxásen itibar bermeydi. Ol Nurjandı jaqsı kóredi hám onı kútken. Bir kúnleri Sultan, Gúlxásenge bir waqıya aytqan edi. Áskerlikte júrip bir insanniń bir neshe adamlardı qutqarıp qaytı bolǵanın aytadı. Gúlxásen ishi ǵım etedi. Bir kúnleri xabarsız ketkenlerdi tawıp beregin jerge baradı. Sultanniń aytqanı Nurım bolmaǵay deydi. Xabarsız ketkenler menen Vera Chunakova ismli shuǵıllanatın bolǵan. Gúlxásen oǵan Nurımniń atın, adresin hám mesin aytadı. Izleydi.

"Adresi Nókis, Kóshesi, Úy nomeri. Qıyasov Nurım 1932-jıl tuwılǵan. Ol óziniń grajdanlıq áskeriy wazıypasın atqarıp júrip, qaharmanlarsha qaza tapqan. Biz, bul xabardı mina adreske waqtında xabarlaǵanbız- dep Vera Andreevna sózlerin asıqpay

aytıp bolaman degenshe meniń sezimler menen ayqasıp otırǵanımdı siz bilseńiz edi." [1.179] Gúlxásen ózine kele almay ulıwma túńligip qalǵan. Keyin, Gúlxásen anasınıń Gúlxásendi aparıp taslaǵanın biledi. Jılaydı, azap shegedi. Nurımnıń qız apasınıń úyine barıp kórse kóship ketken. Hámme jerledi, izlep, tawalmaydı.

Áne usınday azaplarǵa shıdap kelgen Gúlxásenge raxmet aytqımız keledi. Keyin, baxıtlı kúnleri keledi. Sultan menen turmıs quradı. Insitut pitkeriwshileriniń toyı menen birge Gúlxásen menen Sultanniń qosılıw toyı boladı. Olar jumısqa ornalastı. Bastırılıwlı qazan, bastırılıwı menen tura berdi. Ul, qızı boldı.

Gúlxásen úyine kelip Nurımdı hámme sin, Baxtiyardı kórgenin hámme sin Sultańǵa aytıp beredi. Sultan túsinedi. Ol áskerlikte Nurjan jaqsı insan bolǵanın biletuǵın edi. Solay etip, Baxtiyardı alıp, Sultan menen Gúlxásen Nurımnıń qábir basına baradı. Gúldásteler menen bas iyip turadı. Keyin Baxtiyar úlken jigit bolıp úylenedi, balalı boladı. Gúlxásen baxıtlı boladı. Juwmaqlap aytqanımda, dúnyada ana seziminen artıq hesh náirse joq. Usı sezimi arqalı balası da tabıldı. Sonıń ushın da analar aldında as iyemiz!

Ádebiyatlar:

1.G.Esemuratova "Tańlamalı shıǵarmaları" Nókis "Bilim" baspası 2020 jıl.